

ภาพรวมการดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ที่มา เจตนารมณ์ และเป้าหมายของการสนับสนุนงานเศรษฐกิจและทุนชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้เห็นความสำคัญของฐานงานเศรษฐกิจและทุนชุมชน เนื่องจากเล็งเห็นว่าจะเป็นรากฐานอันมั่นคง ที่จะทำให้ขบวนองค์กรชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงกำหนดการสนับสนุนงานดังกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มาตรา 7 (1) ว่า “สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม”

เจตนารมณ์สำคัญของการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

พอช. มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นให้ “ชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน” โดยรูปธรรมของการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถแยกหมวดของฐานงานที่นำไปสู่ หรือสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน ดังนี้

- 1) **ฐานระบบการเงินและทุน** ที่ปรากฏรูปธรรมในเรื่อง การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน การสนับสนุนระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนา การบูรณาการกองทุน การแก้หนี้ในระบบ และสถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น
- 2) **ฐานการพัฒนาอาชีพ รายได้** เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดตั้งธุรกิจชุมชน-วิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนชุมชน ระบบการผลิต เกษตรยั่งยืน เป็นต้น
- 3) **ฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เช่น การอนุรักษ์/การจัดการลุ่มน้ำ ป่าชุมชน การดูแลที่ดิน เกษตรธรรมชาติ/ความมั่นคงทางอาหาร ประมงชายฝั่ง การจัดการขยะ เป็นต้น
- 4) **ฐานการสร้างสวัสดิการ** จากที่องค์กรชุมชน/กลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง หรือผ่านการสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน กองทุนรักษาบ้าน-รักษาดิน กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น
- 5) **ฐานการพัฒนาจากเครือข่ายงานประเด็น หรือเครือข่ายคลัสเตอร์ (Cluster)** ที่เป็นการเชื่อมโยงประสานการทำงานร่วมกันของขบวนองค์กรชุมชนที่ทำงานในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้เกิดพลังการเคลื่อนไหวงาน หรือเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ แลกเปลี่ยนสินค้า หรือเป็นคู่ค้า ฐานการผลิตซึ่งกันและกัน เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว ท้องเที่ยวชุมชน ร้านค้าชุมชน การจัดการที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง) การก่อสร้างชุมชน/ช่างชุมชน ประมงพื้นบ้าน การจัดการภัยพิบัติหรือภัยจากธรรมชาติ สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายภูมินิเวศน์วิถี วัฒนธรรม เป็นต้น

เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนมีเป้าหมาย สำคัญ 4 ระดับ ดังนี้

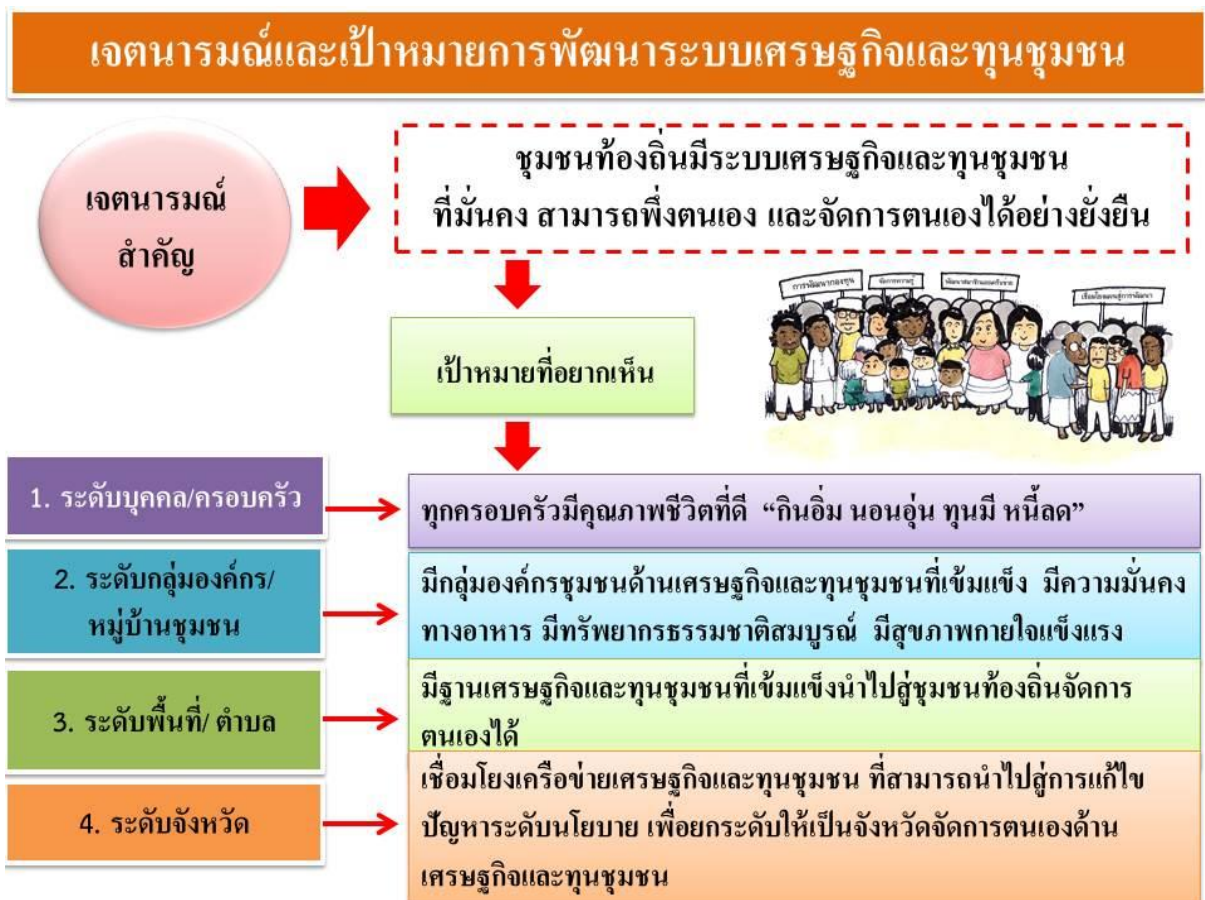
ระดับที่ 1 ระดับครอบครัว : ทุกครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี “กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้ลด” โดยดูได้จาก 4 ปัจจัยหลัก คือ

- อยู่ดีกินดี (ปากท้องอิ่ม)
- เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต
- ผลผลิตขายได้ มีรายได้ที่มั่นคง
- สุขภาพร่างกาย จิตใจแข็งแรง

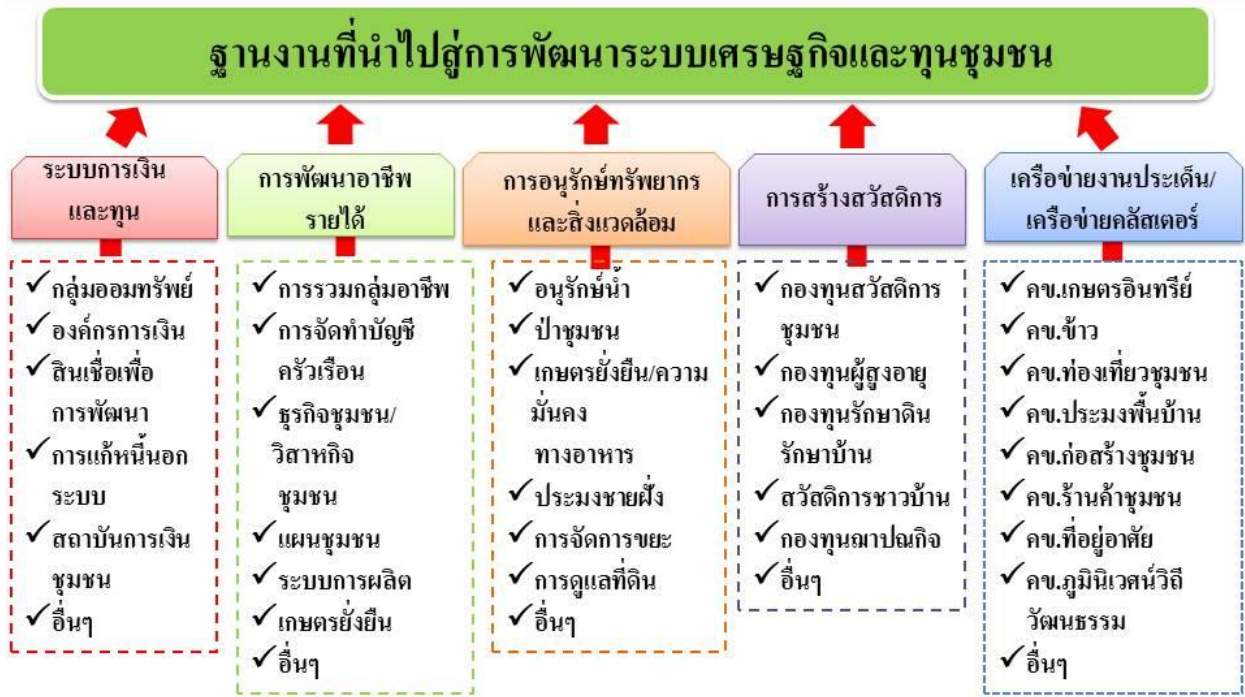
ระดับที่ 2 ระดับกลุ่มองค์กร/ชุมชน/หมู่บ้าน : มีกลุ่มองค์กรชุมชนด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ สุขภาพกายใจแข็งแรง

ระดับที่ 3 ระดับพื้นที่/ ตำบล : มีฐานงานเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ระดับที่ 4 ระดับจังหวัด : เชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชน ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย เพื่อยกระดับให้เป็นจังหวัดจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน

เศรษฐกิจและทุนชุมชน หมายถึง กลุ่มคน หรือชุมชนที่ร่วมกันทำงานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และการบริการ โดยมีทุนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ เป็นต้น เป็นเครื่องมือการทำงานเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนในชุมชน หรือพื้นที่นั้นๆ

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

เศรษฐกิจและทุนชุมชน หมายถึง กลุ่มคน หรือชุมชนที่ร่วมกันทำงานอันเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และการบริการ โดยมีทุนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ เป็นต้น เป็นเครื่องมือการทำงานเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มคนในชุมชน หรือพื้นที่นั้นๆ

เศรษฐกิจฐานราก (นางสาวสมสุข บุญยะปัญญา ที่ปรึกษาคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก) หมายถึง ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่ต้องสามารถพึ่งตนเอง เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน ครอบคลุมทั้งพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นระบบที่มีลักษณะสร้างความเข้มแข็ง และสร้างความสัมพันธ์ทางแนวราบกับเศรษฐกิจแบบปัจเจก ในระบบที่มีลักษณะความร่วมมือ เป็นหุ้นส่วนร่วมกัน เพื่อพาสังคมไทยไปสู่ความยั่งยืน

มีการพัฒนา และการจัดการที่ครบวงจรโดยชุมชนท้องถิ่น ทั้งการสร้างทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตต่างๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียง และพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมหรือธุรกิจของชุมชน ที่มีมิติของการเกื้อกูล เอื้อเฟื้อ และมีส่วนร่วมของคนในตำบล ทั้งขนาดย่อมหรือขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ทั้งความรู้พื้นที่ที่สั่งสม หรือที่เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของพื้นที่ และมีการพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมกับมีเทคนิควิทยาการ และความรู้เทคโนโลยี มาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสม

กับตลาด หรือสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง มีรายได้มากกว่ารายจ่าย และพัฒนาเป็นผู้ผลิต ผู้สร้างงานบริการต่างๆ จากท้องถิ่นที่เข้มแข็ง สร้างสรรค์ หลากหลาย และเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ มีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่ และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่นๆ ได้อย่างดี อย่างมีฉันทมิตร เป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม

แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

“แผนธุรกิจเพื่อชุมชน” หมายถึง การออกแบบแผนการดำเนินงานจัดการธุรกิจเพื่อชุมชนแบบองค์รวม (CBMC Holistic Management) ที่เกิดจากแบบจำลองทางธุรกิจเพื่อชุมชนที่เรียกว่า Community Business Model Canvas หรือ CBMC โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อชุมชน (Capacity Building) ทั้งในด้านการปรับเปลี่ยนความคิด (Mindset) และการเพิ่มทักษะความสามารถเฉพาะด้าน (Skillset) ประกอบด้วย การยกระดับความรู้ (Knowledge : K) การพัฒนาทักษะ (Skill : S) และการสร้างเครือข่าย (Network : N) โดยมีแบบจำลองทางธุรกิจ และแผนการดำเนินงาน (Business Model & Operation plan) เป็นเครื่องมือ หรือเรียกสั้นๆ ว่า การพัฒนา KSNB

หัวใจสำคัญของการจัดทำ “แผนธุรกิจเพื่อชุมชน” คือ การพัฒนาผู้นำองค์กรชุมชนให้เกิดความเข้าใจ และเปลี่ยนวิธีคิดในการจัดทำธุรกิจของชุมชน จากการใช้ “เงินเป็นตัวตั้ง” มาเป็นการใช้ “ทุน” ที่เป็นปัจจัยทางการผลิต ในการประกอบการ หรือการรู้จักใช้ “ปัจจัยการผลิต ที่ประกอบด้วย ธรรมชาติ ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น และหนึ่งสมองสองมือ” ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนมาเป็นตัวตั้ง และทำให้องค์กรชุมชนเกิดความมั่นใจว่า “องค์กรชุมชนสามารถจัดการธุรกิจได้ด้วยตนเอง” เป็นธุรกิจเพื่อชุมชน เพื่อคนในชุมชนท้องถิ่น เกิดการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ในพื้นที่ที่หลากหลายทั้งผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็ง และยั่งยืน

คุณลักษณะ 8 ประการ ของชุมชนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน ประกอบด้วย

1. มีกระบวนการสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจของพื้นที่/ตำบล
2. มีการตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน และตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. มีการจัดกลไกรับผิดชอบการทำงาน เช่น สภาองค์กรชุมชน องค์กรการเงิน กองทุน และกลุ่มต่างๆ
4. มีการเชื่อมโยงความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง
5. มีการดำเนินการตามแผน เชื่อมโยงแผนไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ
6. มีเวทีเรียนรู้ สรุบทบทเรียน และจัดการความรู้/ถอดความรู้จากการทำงาน
7. มีผลการเปลี่ยนแปลงจากการทำงานตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม หรือเห็นผลได้อย่างชัดเจน
8. มีการยกระดับงาน ขยายผลงานในเชิงพื้นที่ และนโยบาย

ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

การสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนนั้น ยึดหลักการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งการสนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนนั้น พอช. ได้ให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่/ตำบล และความต้องการของขบวนองค์กรชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง โดยมีกลไกการทำงานที่มีองค์ประกอบจากหลากหลายภาคส่วนในพื้นที่/ตำบล ทั้งนี้ องค์ประกอบนั้น จะต้อง มีขบวนองค์กรชุมชนเป็นองค์ประกอบหลักในการดำเนินงาน

ดังนั้น ในการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจและทุนชุมชนให้เป็นจริง จึงมีขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนสำหรับพื้นที่ใหม่ที่กำลังสนใจดำเนินงานด้านพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน และพื้นที่เดิม รวมถึงพื้นที่การพัฒนาจากประเด็นงานต่างๆ ที่สนใจยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของพื้นที่/ตำบลในรูปแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาต่อยอด การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนของคนในพื้นที่/ตำบล ให้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองได้ในเรื่องเศรษฐกิจและทุนชุมชน พื้นที่/ตำบลสามารถดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
<p>1. ค้นหา เชื่อมโยง แกนนำ/ ชาวบ้าน และ ภาคีต่างๆ</p>	<p>1.1 ชวนผู้นำในชุมชน ร่วมสำรวจ ค้นหาคนหรือ กลุ่มองค์กรที่มีในชุมชนที่ “คิดดี คิดเหมือนกัน คิดคล้ายกัน” มารวมกันโดยไม่แบ่งแยกเพศ วัย กลุ่ม ฐานะ</p> <p>1.2 จัดวงพูดคุยเพื่อร่วมปรึกษาหารือเรื่อง “การ พัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนในตำบล” โดยการ ตั้งคำถามชวนคิดชวนคุย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ใครทำอะไรอยู่ที่ไหน/มีใครทำเรื่องนี้อยู่ บ้างแล้ว? ● ทำไมต้องทำเรื่องนี้ ไม่ทำได้ไหม ไม่ทำ แล้วจะเกิดอะไรขึ้น? ● ถ้าจะทำ ทำแล้วจะได้อะไร? ● จะทำอะไรบ้าง ทำอย่างไร? ● แล้วใครต้องทำอะไรบ้าง? เป็นต้น <p>1.3 จัดทีมทำงาน และแบ่งบทบาทการทำงาน โดยอาจมองถึงความสามารถ และความถนัดของ แต่ละคน</p>	<p>1. ผังชุมชน ค้นหา ผู้นำ กลุ่มองค์กร ผู้ก่อการดี</p> <p>2. คำถามชวนคิด ชวนแลกเปลี่ยน</p>	<p>ได้คนดีในชุมชนที่มี ความสามารถแตกต่าง หลากหลาย และพร้อมที่ จะทำงาน</p>
<p>2. รวบรวม ข้อมูล/ สำรวจ ข้อมูลที่ควร จะมีใน พื้นที่/ ตำบล</p>	<p>2.1 วางกรอบการเก็บข้อมูลที่สำคัญของตำบล ได้แก่</p> <p>2.1.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่/ตำบล เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ที่ตั้ง อาณาเขต จำนวนประชากร จำนวน ครัวเรือน จำนวนหมู่บ้าน 2) ข้อมูลทางกายภาพอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยต่อ การสร้างเศรษฐกิจในชุมชน เช่น สภาพดิน แหล่ง น้ำ อากาศ การคมนาคม เป็นต้น 3) ประวัติศาสตร์ชุมชน เช่น การก่อตั้งชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา เป็น ต้น 4) กลุ่มองค์กร/เครือข่ายทางสังคม 5) แกนนำ/ปราชญ์ชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสำรวจ ข้อมูลครัวเรือน 2. แผนผังหมู่บ้าน/ ตำบล 3. จัดวงพูดคุยกลุ่ม ย่อย (Focus group) 4. เวทีทำความเข้าใจ การเก็บข้อมูล 5. คำถามชวนคิด ชวนคุย 6. เอกสารข้อมูล จากแหล่งต่างๆ 	<p>ได้ข้อมูลตำบลที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ วางแผน หรือจัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และทุนชุมชนได้</p>

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
	<p><u>2.1.2 ข้อมูลระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) อาชีพหลัก อาชีพรอง 2) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (รายเดือน/รายปี) 3) รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (รายเดือน/รายปี) 4) หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งในระบบ และนอกระบบ (เท่าไร มีที่ไหนบ้าง) 5) เงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน (ต่อเดือน หรือต่อปี) 6) ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ อะไรบ้าง 7) ใครเป็นเจ้าของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต (เช่น ที่ดิน เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย) 8) ใครเป็นเจ้าของการผลิต (แรงงานเป็นใคร/ใครเป็นผู้ลงทุน/ใครเป็นผู้ตัดสินใจในการลงทุน) 9) ใครเป็นผู้กำหนดการซื้อขาย (ใครเป็นผู้ขาย เช่น ทำแล้วขายเอง หรือมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ/กำหนดราคาเองได้หรือไม่/ต่อรองราคาได้หรือไม่/พ่อค้าคนกลางรับซื้อเป็นใคร เป็นคนในหรือคนนอกชุมชน) 10) ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้กินผู้ใช้ (คนในหรือคนนอกชุมชน) <p><u>2.1.3 ข้อมูลทุนในชุมชน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ทุนที่เป็นตัวเงิน ประกอบด้วย กลุ่มองค์กรการเงินต่างๆ ทั้งที่จัดตั้งเองและคนอื่นจัดตั้งให้/จำนวนเงินกองทุนของแต่ละกลุ่มองค์กร/หน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ/ ธนาคารต่างๆ 2) ทุนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ประกอบด้วย องค์กรความรู้จากปราชญ์ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง หนองบึง) หน่วยงานที่สนับสนุนด้านความรู้ เช่น พอช. ธนาคารออมสิน 		

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
	<p>ธกส. ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ สถาบันการศึกษา สกว. สสส. พช. หน่วยงานธุรกิจเอกชน เป็นต้น</p> <p><u>2.1.4 ข้อมูลปัจจัยภายนอก</u></p> <p>1) อิทธิพลทางเศรษฐกิจของรัฐ/นโยบายจากรัฐ เช่น โครงการรถไฟทางคู่/โครงการจัดการน้ำ/การเปิดประชาคมอาเซียน/โครงการสร้างเขื่อน/โครงการประชานิยมต่างๆ เช่น โครงการจำนำข้าว โครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น</p> <p>2) กฎหมาย เช่น กฎหมายที่ดิน กฎหมายสัมปทานต่างๆ มาตรการทางภาษี เป็นต้น</p> <p>3) ราคาน้ำมัน ราคาก๊าซหุงต้ม</p> <p>4) ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว เป็นต้น</p> <p>2.2 จัดเวทีทำความเข้าใจการเก็บข้อมูลตำบล</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ชี้แจงทำความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญของการเก็บข้อมูล ● อธิบายถึงการใช้แบบสำรวจข้อมูลตำบล โดยการทำความเข้าใจไปที่ละข้อ ● ชักซ้อม เตรียมความพร้อมของคนเก็บข้อมูล และออกแบบวิธีการลงพื้นที่เก็บข้อมูล <p>2.3 รวบรวม และเก็บข้อมูล ตามครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบลเป้าหมายที่ตั้งไว้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จให้ชัดเจนว่าต้องเก็บข้อมูลให้แล้วเสร็จภายในกี่วัน โดยอาจใช้วิธีการ เช่น การสัมภาษณ์เป็นรายคน หรือการจัดกลุ่มย่อย (Focus group) พูดคุยเป็นวงสนทนา เป็นต้น 		

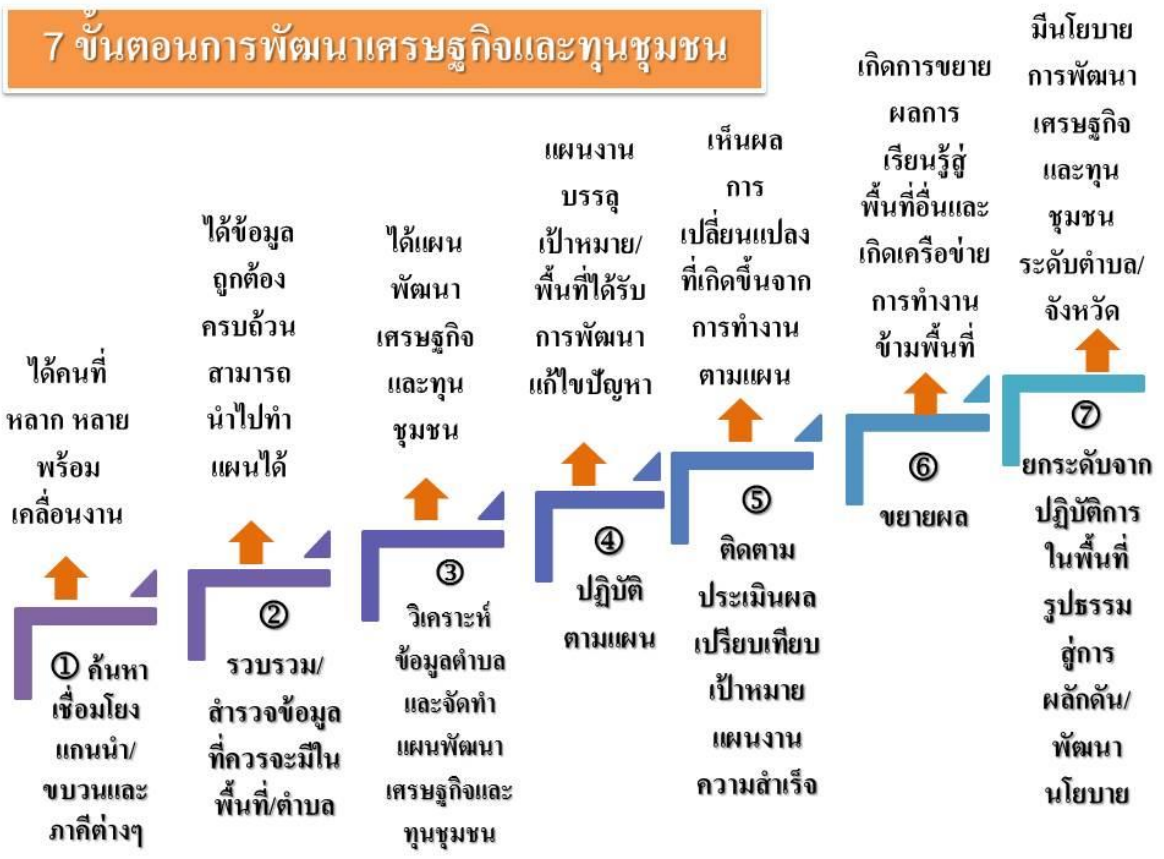
ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
	<p>2.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล /บันทึกข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> นำข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจมารวมกัน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลในแต่ละข้อของแต่ละชุด บันทึกข้อมูลลงฐานข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น ไฟล์เอกเซล (Excel) หรือออกแบบการบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อป้องกันข้อมูลเอกสารสูญหาย และเพื่อให้สามารถข้อมูลมาใช้ได้ทันเวลา เตรียมข้อมูลเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 		
<p>3. วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และทุนชุมชน</p>	<p>3.1 นำข้อมูลจากฐานข้อมูลตามข้อ 2.4 มาจัดเป็นหมวดหมู่สำคัญ เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> หมวดระบบเศรษฐกิจตำบล เช่น รายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน การผลิตในครัวเรือน การบริโภคในครัวเรือน ทรัพย์สิน ทุนในชุมชนที่สำคัญ ระบบการผลิต เป็นต้น หมวดสภาพปัญหาสำคัญ เช่น ปัญหาหนี้สิน การเสื่อมโทรมของทรัพยากร ราคาผลผลิตตกต่ำ หมวดนโยบายรัฐที่มีผลกระทบกับชุมชน หมวดโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนของชุมชน หมวดข้อมูลบริบททั่วไป <p>3.2 ทีมทำงานร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดลำดับความสำคัญของปัญหาจากสำคัญมากที่สุดไปหาสำคัญน้อยที่สุด โดยแบ่งเป็น 	<ol style="list-style-type: none"> การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค และภัยคุกคาม (SWOT) เวทีระดมสมอง (Brain storming) เวทีประชุมหมู่บ้าน/ตำบล <p>พิจารณารับรองแผน</p>	<p>ได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับตำบล</p>

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
	<ul style="list-style-type: none"> ● กลุ่มปัญหา และแนวทางที่ชุมชนสามารถช่วยกัน หรือรวมตัวกันแก้ปัญหาได้ ● กลุ่มปัญหาที่ต้องมีการประสานงานกับภายนอก เพื่อร่วมมือในการแก้ไข <p>2) ตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุด และต้องการจะแก้ไขร่วมกันมากที่สุด เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาผลผลิต ปัญหาราคาสินค้า ปัญหาอาชีพ ปัญหาการบริโภคในครัวเรือน เป็นต้น</p> <p>3) ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็นปัญหาที่เลือกจากข้อ 2) โดยวิเคราะห์สาเหตุที่มาของปัญหานั้นอย่างละเอียดอีกครั้ง เพื่อให้เห็นรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริง</p> <p>4) นำปัญหาจากข้อ 3) มากำหนดเป็นแผนพัฒนา กำหนดตัวชี้วัด วิธีการทำงาน ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน</p> <p>3.3 จัดเวทีสร้างความเข้าใจกับผู้นำ และสมาชิกในตำบล เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อแผนพัฒนาจากข้อ 4) และรับรองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน เพื่อประกาศใช้ปฏิบัติต่อไป</p>		
<p>4. ปฏิบัติการตามแผน</p>	<p>4.1 จัดเวทีทำความเข้าใจแผน และแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละแผนงาน เช่น ทีมปฏิบัติการ ทีมติดตามเสริมพลัง ทีมที่ปรึกษา ทีมสนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับพื้นที่ว่าจะกำหนดให้มีทีมอะไรบ้างที่สอดคล้องกับลักษณะการทำงานของตนเอง</p> <p>4.2 ลงมือปฏิบัติการตามแผน</p>	<p>1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน</p> <p>2. เวทีประชุม</p> <p>3. เครื่องมือในการติดตามงาน เช่น ประเด็นคำถาม แบบฟอร์มการ</p>	<p>1. แผนงานบรรลุเป้าหมาย</p> <p>2. เกิดวิธีการแก้ไขปัญหาของคนทำงานร่วมกัน / รู้ และรับผิดชอบร่วมกัน</p> <p>3. คนทำงานได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกัน</p>

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
	<p>4.3 มีเวทีสรุปบทเรียนจากการทำงานในแต่ละช่วงเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน และติดตามความก้าวหน้าการทำงาน โดยอาจร่วมสรุปบทเรียนกับเพื่อน ตำบลข้างเคียง หรือพื้นที่รูปธรรมอื่นๆ หรือสรุปบทเรียนเฉพาะทีมงานของตนเอง เป็นต้น</p> <p>4.4 ทบทวนแผน ปรับปรุงแก้ไข และปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป</p>	ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น	
<p>5. ประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายกับแผนงาน</p>	<p>5.1 นำตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละแผนงาน มา ประเมินผลสำเร็จว่าบรรลุผลตามตัวชี้วัด เห็นผลการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไรบ้าง</p> <p>5.2 ทั้งนี้สามารถดำเนินการประเมินผลไปในช่วงระหว่างกระบวนการทำงาน หรือเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จในแต่ละแผนงานได้เลย โดยไม่ต้องรอให้ดำเนินการแล้วเสร็จทุกแผนงาน</p>	<p>1. เวทีประเมินผลการทำงาน</p> <p>2. กระบวนการวัด การเปลี่ยนแปลง โดยเปรียบเทียบก่อน และหลัง โดยอาจเก็บข้อมูลเพิ่มเติม หรือสัมภาษณ์สมาชิกเพิ่มเติม</p>	เห็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ที่เกิดขึ้นจากการทำงานตามแผน
<p>6. ขยายผลการทำงาน</p>	<p>6.1 เชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ</p> <p>6.2 พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ สร้างหลักสูตรท้องถิ่น</p> <p>6.3 ผลิตสื่อ สร้างระบบการประชาสัมพันธ์ของชุมชน/พื้นที่/ตำบล</p>	<p>1. กระบวนการ/คำถามเพื่อการถอดบทเรียน</p> <p>2. สื่อประชาสัมพันธ์</p> <p>3. ศูนย์การเรียนรู้</p>	เกิดการขยายผลการเรียนรู้สู่พื้นที่อื่น และเกิดเครือข่ายการทำงานข้ามพื้นที่
<p>7. ยกระดับจากปฏิบัติการในพื้นที่รูปธรรม</p>	<p>7.1 สร้างเครือข่ายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน ที่มีองค์ประกอบหลากหลาย เช่น กลุ่มองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ ภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ โดยสามารถเชื่อมโยง</p>	<p>1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับจังหวัด</p> <p>2. องค์กรภาคีเครือข่ายการทำงาน</p>	จังหวัดมีนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

ขั้นตอน	วิธีการ	เครื่องมือสนับสนุน การทำงาน	ผลลัพธ์
สู่การ ผลักดัน/ พัฒนา นโยบาย	<p>ระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่นำไปสู่จังหวัดจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจได้</p> <p>7.2 กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับจังหวัด</p> <p>7.3 กำหนด และนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนบรรจุเข้าเป็นแผนพัฒนาจังหวัด</p> <p>7.4 สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มีในระดับจังหวัด</p>		

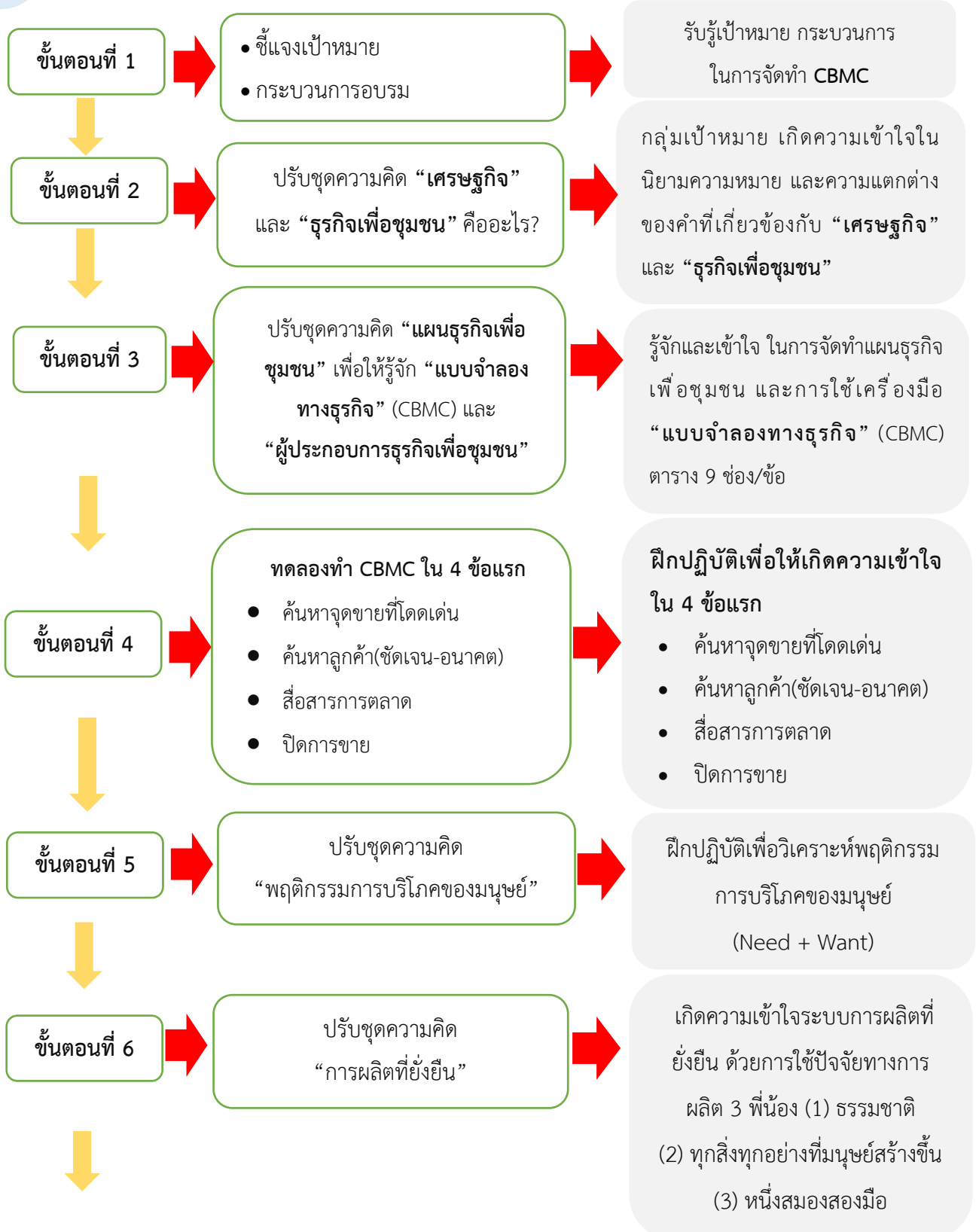
7 ขั้นตอนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน

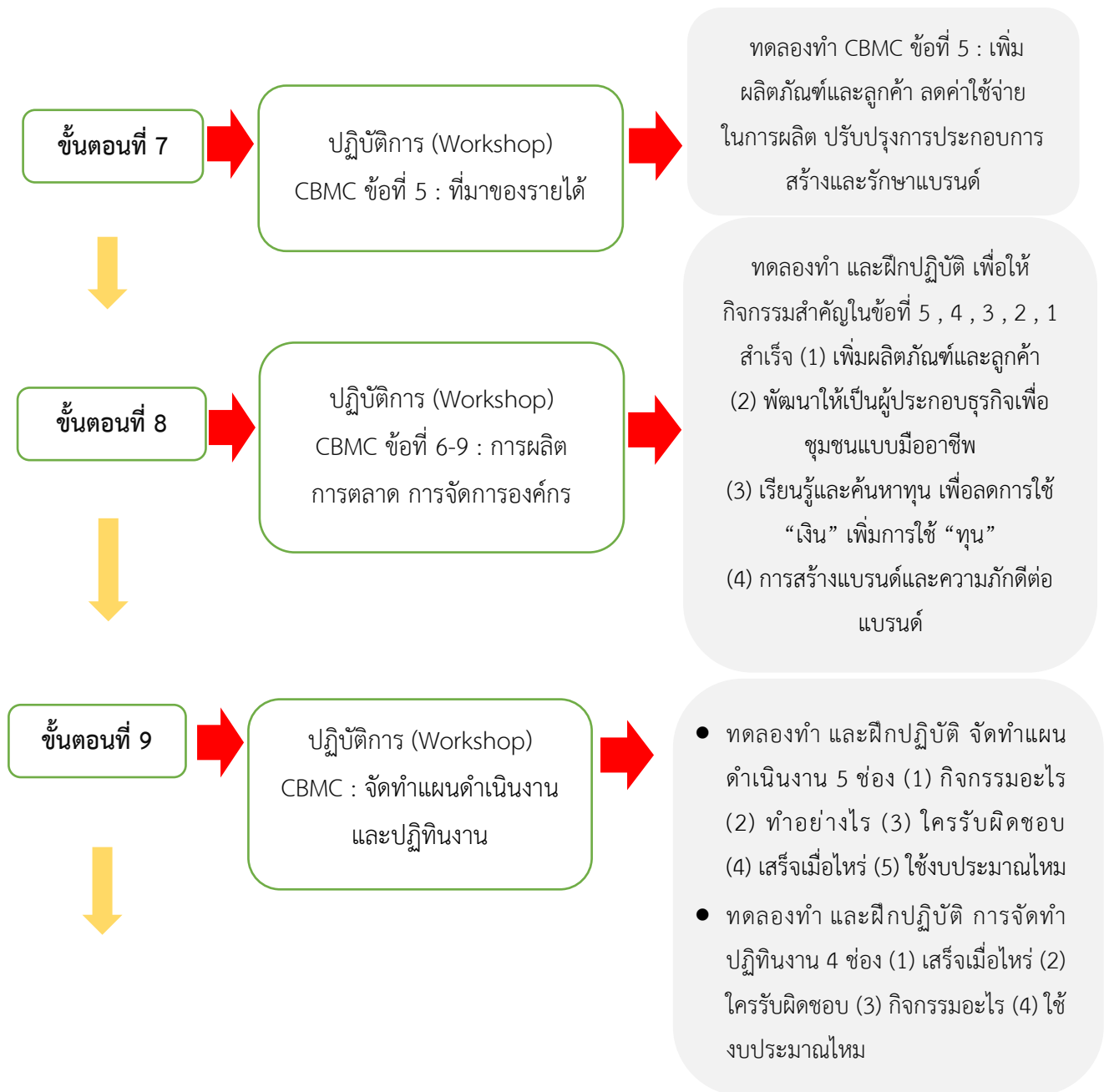

กระบวนการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC)

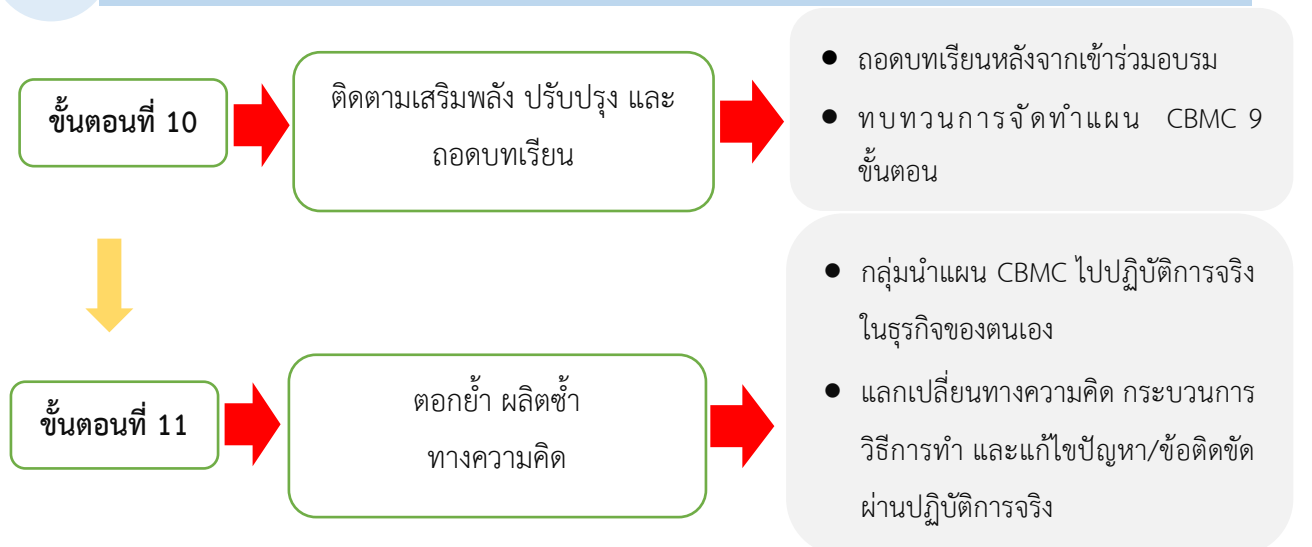
2 กระบวนการ 11 ขั้นตอน

1 กระบวนการติดตั้ง KSNB และ CBMC

2 กระบวนการติดตามเสริมพลัง

ผลการดำเนินงาน

สถาบันฯ สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรเศรษฐกิจและทุนชุมชนใน 5 ภาค ได้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC : Community Business Model Canvas) ด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็ง “ขีดความสามารถขององค์กรชุมชนในการทำธุรกิจ” (Capacity building) ด้วยกระบวนการให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ศักยภาพ วิเคราะห์ทุนภายในชุมชนของตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ “ปรับเปลี่ยนวิธีคิด” (Mind set) จากการทำธุรกิจชุมชนที่ใช้ “เงินเป็นตัวตั้ง” มาเป็นการใช้ “ทุนที่ปัจจัยทางการผลิต” ที่ประกอบด้วย ธรรมชาติ ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น และหนึ่งสมองสองมือ มาเป็นตัวตั้ง และพัฒนา “ทักษะความสามารถ” (Skill set) ในการจัดทำธุรกิจชุมชนจาก “มวยวัด” มาเป็น “มืออาชีพ” และให้องค์กรชุมชนเกิดความมั่นใจว่า “องค์กรชุมชนสามารถจัดการธุรกิจได้ด้วยตนเอง” เป็นธุรกิจเพื่อชุมชน เกิดการช่วยเหลือเอื้อเพื่อแบ่งปันซึ่งกันและกัน เป็น “เครือข่าย” (Network) การเรียนรู้ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ในพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนี้

1. **สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนกับองค์กรชุมชนทั่วประเทศ** ให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน และแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC : Community Business Model Canvas) ตั้งแต่ปี 2560-2563 รวม 1,799 ตำบล ครอบคลุมใน 3 คลัสเตอร์ ได้แก่ คลัสเตอร์การผลิต (เกษตรอินทรีย์ เกษตรปลอดสารพิษ วัตถุดิบธรรมชาติ) คลัสเตอร์การแปรรูป-การตลาด (ตลาดสีเขียว ตลาดชุมชน) และคลัสเตอร์การบริการ (ท่องเที่ยวโดยชุมชน)
 - ปี 2560 สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน จำนวน 513 ตำบล
 - ปี 2561 สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน จำนวน 557 ตำบล
 - ปี 2562 สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน จำนวน 121 ตำบล
 - ปี 2563 สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน จำนวน 608 ตำบล
2. **สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้นำตำบลแผนธุรกิจเพื่อชุมชน** ให้มีความรู้ ความเข้าใจสามารถจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนเป็น โดยจัดกระบวนการเรียนรู้อบรมเชิงปฏิบัติการ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ และ 2) รูปแบบการเรียนรู้ในห้อง (Face to Face) มีผู้นำที่ได้รับการพัฒนา จำนวน 1,216 คน จาก 589 ตำบล
 - 2.1 รูปแบบเรียนออนไลน์ จำนวน 3 รุ่น ผู้นำได้รับการพัฒนา จำนวน 433 คน 216 ตำบล
 - 2.2 รูปแบบเรียนออฟไลน์ (Face To Face) ผู้นำได้รับการพัฒนา จำนวน 783 คน 373 ตำบล ได้แก่
 - 2.2.1 ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก จำนวน 190 คน 83 ตำบล
 - 2.2.2 ภาคเหนือ จำนวน 318 คน 159 ตำบล
 - 2.2.3 ภาคกลางและตะวันตก จำนวน 67 คน 31 ตำบล
 - 2.2.4 ภาคใต้ จำนวน 208 คน 100 ตำบล
3. **จัดทำ คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน** (Community Business Model Canvas : CBMC) พิมพ์เผยแพร่ จำนวน 1,000 เล่ม และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของ พอช. www.codi.or.th เพื่อให้ผู้นำองค์กรชุมชน และผู้ปฏิบัติงานของ พอช. นำไปใช้เป็นเครื่องมือจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน

4. ยกระดับตำบลแผนธุรกิจเพื่อชุมชน ให้เป็นศูนย์บ่มเพาะเศรษฐกิจและทุนชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ในการถ่ายทอดความรู้ รวบรวมและกระจายผลผลิต ของชุมชน โดยเชื่อมโยงกับเพจเฟซบุ๊ก “ตลาดนัดองค์กรชุมชน” จำนวน 11 ศูนย์ใน 5 ภาค ดังนี้
 - 4.1 ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑลและตะวันออก จำนวน 4 ศูนย์ ได้แก่
 - 4.1.1 ศูนย์บ่มเพาะเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัด ปราจีนบุรี
 - 4.1.2 ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจแปรรูปสินค้าชุมชนเขตบางบอน กรุงเทพฯ
 - 4.1.3 ศูนย์บ่มเพาะเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดตราด ศูนย์ประสานงานขบวนการองค์กรชุมชนคน ตราด
 - 4.1.4 ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
 - 4.2 ภาคกลางและตะวันตก จำนวน 1 ศูนย์ คือ ศูนย์สาธิตการตลาดครบวงจรตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
 - 4.3 ภาคเหนือ จำนวน 2 ศูนย์ ได้แก่
 - 4.3.1 พื้นที่เรียนรู้เกษตรปลอดภัยสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
 - 4.3.2 วิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาบ้านเพชรชมพู ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
 - 4.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1 ศูนย์ คือ พื้นที่เรียนรู้การแปรรูปข้าวเม่าตำบลหนองโสน อำเภอ นางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
 - 4.5 ภาคใต้ จำนวน 3 ศูนย์ ได้แก่
 - 4.5.1 ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ตำบลนาขา อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
 - 4.5.2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนและธุรกิจไมซ์บ้านถ้ำเสือ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
 - 4.5.3 การท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลทะเลกาโปร (บูตานารา) อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
5. จัดทำฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์-สินค้าชุมชน และเชื่อมโยงไปสู่จัดทำเพจเฟซบุ๊ก “ตลาดนัดองค์กรชุมชน” เพื่อเป็นช่องทางในการซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์-สินค้าขององค์กรชุมชน และสร้างเครือข่าย ผลิตภัณฑ์ชุมชนออนไลน์ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ

ผลสำเร็จจากการนำแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Community Business Model Canvas : CBMC) ไปปฏิบัติ

(1) คนมีแนวคิด มีความสามารถเพิ่มขึ้น

ผลผลิต (Output)

- ผู้นำองค์กรชุมชนได้รับการพัฒนา จำนวน 1,216 คน
- เกิดแผนธุรกิจเพื่อชุมชน (CBMC) จำนวน 608 ตำบล และมีข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน 608 ผลิตภัณฑ์

ผลลัพธ์ (Outcome)

- ผู้นำองค์กรชุมชนเกิดความเข้าใจและเปลี่ยนวิถีคิด จากการใช้ “เงินเป็นตัวตั้ง” มาเป็นการใช้ “ทุน” ที่เป็นปัจจัยทางการผลิต (ธรรมชาติ ทุนที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น และหนึ่งสมองสองมือ) ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนมาเป็นตัวตั้งในการประกอบการ
- ผู้นำองค์กรชุมชนเกิดความมั่นใจว่า สามารถจัดการธุรกิจด้วยตนเองได้ เป็นธุรกิจเพื่อคนในชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบ (Impact)

- เกิดการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ

(2) คุณภาพชีวิตคนในชุมชนดีขึ้น

ผลผลิต (Output)

- เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพในกลุ่มองค์กรต่างๆ กว่า 600 กลุ่มองค์กร

ผลลัพธ์ (Outcome)

- เกิดการกระจายรายได้สู่คนในชุมชนไม่ต่ำกว่าเดือนละ 15,000 บาท ต่อครัวเรือน ที่เป็นสมาชิกอยู่ใน 600 กลุ่มองค์กร
- มีเครื่องอุปโภค บริโภค และการบริการที่ปลอดภัยจากวัตถุพิษ และผลิตภัณฑ์ที่คนในชุมชนผลิตเอง

ผลกระทบ (Impact)

- สมาชิกในชุมชนมีสุขภาพกาย-ใจที่แข็งแรง
- เกิดระบบการผลิตที่พึ่งตนเอง (การเงิน และวัตถุพิษ)
- มีผลิตภัณฑ์ที่มีจุดขายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน
- มีระบบการดูแลสุขภาพการธรรมชาติที่ส่งต่อถึงรุ่นลูกหลาน
- เป็นผู้มิจิตสาธารณะพร้อมที่จะออกไปร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

(4) องค์กรชุมชนเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการที่ดี

ผลผลิต (Output)

- เกิดการขยายเครือข่ายกลุ่มสมาชิกไปยังกลุ่มทางสังคมต่างๆ ในชุมชน เช่น อสม. รพ.สต. กองทุนหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน เครือข่ายที่อยู่อาศัยชุมชนเมือง เป็นต้น

ผลลัพธ์ (Outcome)

- สมาชิกกลุ่มองค์กรครอบคลุมคน 3 วัย (ผู้สูงวัย คนทำงาน เยาวชน) ด้วยหลักการทำงาน “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน)
- จัดกลไกการบริหารภายในกลุ่มอย่างชัดเจน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามแผนการดำเนินงาน และจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ดูแลซึ่งกันและกัน และดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาแผนธุรกิจเพื่อชุมชนระดับกลุ่มองค์กร เป็นแผนธุรกิจเพื่อชุมชนระดับตำบล (TBMC-Tombon Business Model Canvas) โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญ

ผลกระทบ (Impact)

- ยกระดับกลุ่มองค์กรชุมชนเป็นศูนย์บ่มเพาะเศรษฐกิจและทุนชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชน จำนวน 11 ศูนย์
- สมาชิกในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ภัยพิบัติต่างๆ เช่น การแพร่ระบาดเชื้อโควิด-19 ภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น เผื่อแผ่และดูแลกันและกันได้
- เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ และเครือข่ายแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์-สินค้าของชุมชนที่เน้นการแบ่งปันมากกว่ากำไร

(3) ความสัมพันธ์ใหม่ของชุมชนกับท้องถิ่น ท้องถิ่น หน่วยงานดีขึ้น

ผลผลิต (Output)

- มีโครงการและกิจกรรมความร่วมมือกับท้องถิ่น ท้องถิ่น และหน่วยงาน เช่น การพัฒนาศักยภาพสมาชิก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาระบบการตลาด กับท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาวิทยาลัย กศน. โรงเรียน) หน่วยงานของรัฐ (กรมการพัฒนาชุมชน พอช. พัฒนาสังคมจังหวัด) ท้องถิ่น (สำนักงานเขต เทศบาล อบต.) นายอำเภอ ภาครัฐกิจเอกชน (ททท. ธนาคาร ธกส. ออมสิน ทหารไทย บ.ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) สนง.ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล : ดีป้า) ฯลฯ

ผลลัพธ์ (Outcome)

- กลุ่มองค์กรชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรม และพัฒนาระบบไฟฟ้า ถนนภายในชุมชน จากท้องถิ่น และหน่วยงาน
- ผู้นำองค์กรชุมชนได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในระดับชาติ และในระดับอำเภอ และจังหวัด

ผลกระทบ (Impact)

- ท้องถิ่น (เทศบาล อบต.) มีนโยบายและแผนการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง